

Отже, контроль є важливим інструментом мінімізації податкових ризиків аграрного підприємства, оскільки забезпечує своєчасне виявлення та попередження порушень податкового законодавства, підвищує ефективність управління податковими процесами та сприяє зміцненню фінансової стійкості підприємства. Ефективність системи контролю визначається якістю облікової інформації, рівнем організації внутрішнього контролю, врахуванням галузевих особливостей аграрного виробництва та застосуванням ризик-орієнтованого підходу до управління податковими ризиками.

Список використаних джерел

1. Кучеренко С. М. Проблематика оцінки податкових ризиків суб'єктів господарювання. *Український економічний часопис*. 2024. № 6. С. 31–38. DOI: 10.32782/2786-8273/2024-6-5.
2. Тучак А. З., Наумова Т. А. Контроль податкової дисципліни як інструмент управління податковими ризиками у системі економічної безпеки підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1(57). С. 637–643. DOI: 10.32782/2308-1988/2025-57-88.
3. Шевчик О. С. Податкові ризики у механізмі податкового контролю. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2. С. 603–615. DOI: 10.32631/vca.2025.2.85.

Шуляченко Ю.С.,

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник – **Лісовий А.В.,**
д-р екон. наук, професор
Державний податковий університет
м. Ірпінь

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У контексті глобалізації світової економіки та зростання фінансової нестабільності питання забезпечення економічної безпеки держави набуває особливої актуальності. Посилення інтеграційних процесів, відкритість національних економік і залежність від зовнішніх фінансових ринків зростають вразливість держав до кризових явищ. Фінансові потрясіння, коливання валютних курсів, зростання державного боргу і дефіциту бюджету створюють додаткові ризики для стабільного економічного розвитку.

У цих умовах особливого значення набуває здатність держави ефективно контролювати фінансові потоки і своєчасно реагувати на внутрішні і зовнішні загрози. Зростання бюджетних дисбалансів, поширення тіньових економічних процесів і фінансових правопорушень вимагають підвищення ролі фінансового контролю як інструменту забезпечення законності та фінансової дисципліни.

Економічна безпека держави є ключовою складовою національної безпеки, оскільки визначає здатність економіки до стабільного функціонування, розвитку та протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам. Вона відображає спроможність держави забезпечувати макроекономічну стабільність, ефективну економічну політику та захист національних інтересів [1].

Структурно економічна безпека складається з кількох взаємопов'язаних компонентів, а саме: фінансового, фіскального (бюджетного), податкового та боргового. Фінансова безпека пов'язана зі стабільністю фінансової системи разом із належним управлінням ресурсами. Бюджетна безпека пов'язана з належним балансом у межах бюджету та належним використанням коштів з точки зору уряду. Податкова безпека стосується як стабільності податкових надходжень уряду, так і ефективного функціонування податкової системи країни. Показник боргової безпеки описує ступінь боргу країни та те, чи може уряд виконати свої фінансові зобов'язання.

Існує також багато загроз економічній безпеці. Основні загрози економічній безпеці включають тіньову економіку, фінансові злочини, корупцію та неефективне використання державних коштів. Окрім зниження рівня ефективності уряду, ці загрози також призводять до зменшення загального обсягу фінансових ресурсів, доступних уряду, і вони також негативно впливають на загальне економічне зростання.

Фінансовий контроль посідає ключове місце у системі забезпечення економічної безпеки держави, оскільки саме через нього реалізується нагляд за формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів. Його ефективне функціонування створює передумови для своєчасного виявлення порушень, мінімізації фінансових ризиків та зміцнення фінансової дисципліни в державі. Важливою умовою результативності фінансового контролю є наявність розвиненої інституційної системи, яка забезпечує його реалізацію на практиці [2].

В Україні така система представлена сукупністю уповноважених органів, серед яких провідну роль відіграють Рахункова палата, Державна аудиторська служба України, Державна податкова служба України та Державна казначейська служба України. Їх діяльність спрямована на здійснення зовнішнього і внутрішнього контролю, забезпечення повноти бюджетних надходжень, цільового використання коштів і підвищення

прозорості фінансових потоків. Взаємодія цих органів створює цілісну систему контролю, однак на практиці вона потребує вдосконалення через наявність дублювання окремих функцій та недостатню координацію дій.

Однією з основних функцій фінансового контролю є виявлення та запобігання фінансовим правопорушенням. Завдяки систематичним перевіркам, аудиторам і моніторингу фінансових операцій забезпечується можливість оперативного реагування на порушення законодавства, зокрема у сфері бюджетних відносин, оподаткування та державних закупівель. Важливим аспектом є не лише фіксація вже вчинених порушень, а й їх попередження шляхом впровадження превентивних механізмів контролю [2; 3].

Суттєве значення фінансовий контроль має у забезпеченні ефективного використання державних ресурсів. Раціональне управління бюджетними коштами передбачає їх цільове спрямування, економне використання та досягнення максимально можливого соціально-економічного ефекту. У цьому контексті фінансовий контроль виступає інструментом оцінки результативності бюджетних програм і запобігання нераціональним витратам.

Окрему роль відіграє контроль за надходженнями до бюджету, насамперед у формі податкового контролю. Він спрямований на забезпечення повноти та своєчасності сплати податків і зборів, а також на виявлення схем ухилення від оподаткування. Ефективний податковий контроль сприяє стабілізації доходної частини бюджету, що є необхідною умовою виконання державою своїх функцій.

Важливим напрямом впливу фінансового контролю є зменшення масштабів тіньової економіки. Через підвищення прозорості фінансових потоків, посилення відповідальності за порушення та вдосконалення методів контролю держава отримує можливість обмежити неформальну економічну діяльність, що позитивно впливає на рівень бюджетних надходжень і загальну економічну стабільність.

Не менш вагомим є значення фінансового контролю у боротьбі з корупцією. Контрольні заходи дозволяють виявляти зловживання службовим становищем, нецільове використання коштів та інші корупційні прояви у сфері державних фінансів. Посилення прозорості фінансових операцій, впровадження сучасних інструментів аудиту та підвищення підзвітності органів влади сприяють зниженню рівня корупційних ризиків [1; 2].

Отже, фінансовий контроль є невід'ємною частиною системи забезпечення економічної безпеки країни, адже саме завдяки йому гарантується законність, ефективність та прозорість використання фінансових ресурсів. Однак, його ефективність значною мірою залежить від дієвості інституційної системи контролю, яка потребує подальшого

вдосконалення задля вирішення проблем координації дій, уникнення дублювання функцій та посилення загальної ефективності роботи контролюючих органів.

Список використаних джерел

1. Левицький Я. Ю. Зміст та властивості державного фінансового контролю в забезпеченні економічної безпеки держави. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 4(110). С. 166–177. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-4\(110\)-166-177](https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-166-177).

2. Василюк М. М., Гайдучок Т. С. Теоретико-методологічні та методичні засади державного фінансового контролю й визначення адаптивних напрямів удосконалення його механізмів. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17405714>.

3. Дика О. С., Молотай В. А., Клименко І. В., Левицький Я. Ю. Державний фінансовий контроль як міждисциплінарний об'єкт наукового дослідження в сфері державного управління. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 4(110). С. 213–221. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-4\(110\)-213-221](https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-213-221).

Щербаков С.Є.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
обліково-фінансового факультету
Науковий керівник: **Дубініна М.В.,**
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПЕРВИННОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасні умови функціонування аграрних підприємств характеризуються високим рівнем невизначеності та впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Це обумовлює зростання ролі внутрішнього контролю як інструменту забезпечення ефективності управління. Особливе значення має контроль первинної документації як основи інформаційного забезпечення. Первинні документи відображають фактичні господарські операції та формують базу бухгалтерського обліку. Вони виступають джерелом даних для аналізу та прийняття управлінських рішень. Недоліки у їх оформленні призводять до викривлення фінансової інформації. Це ускладнює контроль та управління діяльністю підприємства. У таких умовах внутрішній контроль набуває системного характеру [1].